

PRITARTA
Radviliškio rajono savivaldybės mero
2025 m. birželio 26 d.
potvarkiu Nr. M-332 (2.5E)

PATVIRTINTA
Radviliškio r. Baisogalos
mokyklos-darželio direktoriaus
2025 m. birželio 26 d.
įsakymu Nr. (2.1) V-16

RADVILIŠKIO R. BAISOGALOS MOKYKLOS-DARŽELIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

2025 M.
BAISOGALA

Turinys

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)	3
1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės	3
1.3. Vaikų poreikiai.....	4
1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės lūkesčiai	5
1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas	6
1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas	6
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	7
III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI	8
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS	9
V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS	36
5.1. Vaikų ugdymosi pažanga	36
5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas	37
VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI	37

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Radviliškio r. Baisogalos mokykloje-darželyje (toliau – Darželis) vadovaujamosi Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142, pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus, juo grindžiamas visas Ikimokyklinio ugdymo programos (toliau – Programa) turinys. Darželyje vyrauja į vaiką orientuotas ugdymas, kuris nulemia ugdymo inovacijų įgyvendinimo kryptį. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais, todėl tikime, jog kiekvienas vaikas yra unikalus, be galo kūrybiškas ir jo potencialas turi būti atrastas kuo ankstesniame amžiuje tolimesniam jo tobulėjimui. Darželyje mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtynes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Vaikų ugdymuisi sudaromos galimybės jausti, liesti, tyrinėti, atrasti, pažinti, norėti daugiau, siekti, žavėtis, gerbti, mokėti nurimti. Mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Programa remiasi **humanistinės** pedagogikos teorija – augančio žmogaus asmenybės tapsmo kūrybine praktika ir teorija. Ši teorija siekia nuolatinio Darželio gyvenimo atsinaujinimo, skatina daugialypę mokytojų kūrybinę veiklą. Akcentuojamas pedagoginis optimizmas ir tikėjimas vaiko galimybėmis.

Ugdymo programa yra grindžiama integruota teorine prieiga, kuri sujungia konstruktyvizmo (J. Piaget, J. Dewey), sociokultūrinės (L. Vygotskij) ir ekologinės aplinkos (U. Bronfenbrenner) teorijų elementus. Vaikai mokosi patirdami, socialiai sąveikaudami ir aktyviai tyrinėdami aplinką. Mokytojai skatina vaikų smalsumą, bendradarbiavimą ir kritinį mąstymą, sudarydami sąlygas individualizuotam mokymosi procesui.

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Darželio vertybės atliepia esmines universalios dizaino mokymuisi (toliau UDM) prieigos nuostatas, todėl vaikų ugdymasis grindžiamas tokiomis požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikų poreikiai

Darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, kalbos, įvairių unikalių poreikių vaikai. Pagrindinis vaikų nuo gimimo iki 1,5 metų poreikis – saugumas. 1,5 – 3 metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, nuspręsti. Nuo 4 iki 6 metų labiausiai vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jis nori išbandyti naujausių dalykų, pažinti, eksperimentuoti, kurti. Pedagogai supranta vaikus, atpažįsta jų poreikius bei užtikrina pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia;
- draugysčių poreikis – jaustis priimtam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą draugų;
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.);
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugtis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas.

Vaikams, kuriems kyla didelė atskirties rizika (gyvenantiems socialinės rizikos šeimose, patiriantiems skurdą, kitakalbiams, kitos kultūros) teikiama pagalba vykdant įvairias prevencines ir socialines veiklas, sprendžiama kalbos barjero problema, sprendžiamos situacijos, atsirandančios kultūrinių skirtumu pagrindu. Siekiama, kad visi jie kartu su bendraamžiais galėtų daryti pažangą.

Vaikams, turintiems negalias, sutrikimus ar mokymosi sunkumus, priklausomai nuo jų specialiųjų ugdymosi poreikių lygio, vaiko gerovės komisijos ir (ar) pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijų, teikiama kompleksinė specialistų (logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo, judesio korekcijos specialisto, mokinio padėjėjo) pagalba ir paslaugos. Jų individualiems gebėjimams ir specialioms poreikiams tenkinti, Darželio specialistų komanda, bendradarbiaudama su vaiko tėvais (globėjais), pritaiko ikimokyklinio ugdymo programą arba rengia ir įgyvendina individualias ugdymo programas ir (arba) švietimo pagalbos planus. Sunkiai verbaline kalba komunikuojantiems vaikams, turintiems didelius ir labai didelius specialiuosius poreikius, mokytojai ir pagalbos mokiniui specialistai, taiko bendravimą simboliais (vizualines instrukcijas).

Atsižvelgiant į vaiko amžių, jo poreikius bei vaiko tėvų (globėjų) argumentus, Darželyje organizuojamas vaikų pietų poilsio laikas pritaikant vaikui tinkamiausią poilsio sprendimą – miegojimas, ramus pagulėjimas, papildoma ugdymo veikla ir kt. Vaikams, kurie neužmiega pietų miego, organizuojamos įvairios edukacinės veiklos individualiai arba grupelėse, netrukdančios miegantiems vaikams. Be to, poilsio laikas trumpinamas palaipsniui, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnius būdingus raidos ypatumus bei fiziologinius poreikius.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės lūkesčiai

Tėvai (globėjai) yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą, kokybišką ugdymą ir turi dalyvauti vaiko ugdymo procese kaip partneriai. Todėl Darželyje dėmesys skiriamas vaikų šeimos kultūros pažinimui ir partnerystei su šeima. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu susitarimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu. Anketinių apklausų, individualių pokalbių ir (ar) grupinių diskusijų metu stengiamasi išsiaiškinti, įvertinti tėvų (globėjų) lūkesčius ir pageidavimus. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo(si) tikslų, ugdymo(si) rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį. Kadangi Darželio šeimų socialinis kontingentas skirtingas, yra kryptingai puoselėjamos teigiamos bendruomenės nuostatos į kitos kultūros, kalbos, specialiųjų poreikių, socialinę riziką, skurdą patiriančius vaikus, vyksta šeimų įtraukimas į grupių veiklą, Darželio bendrus renginius, projektus, kitą edukacinę veiklą. Vykdomas nuolatinis informavimas apie Darželio veiklą: Darželio internetinėje svetainėje, elektroniniame dienynė TAMO, įstaigos ir grupių Facebook paskyrose, informaciniuose stenduose, taip pat susitikimų bei individualių pokalbių metu. Pagalbos mokiniui specialistai vykdo kontaktines konsultacijas tėvams (globėjams), tėvams organizuojamos paskaitos, susitikimai su švietimo pagalbos mokiniui specialistais, psichologais, sveikatos priežiūros specialistais kontaktiniu arba nuotoliniu būdu.

Darželio bendruomenė yra atvira kaitai, siekia geresnės ugdymo kokybės, susitelkusi naujovių paieškai ir bendradarbiavimui. Bendruomenės sutarimu Darželyje plečiamos ugdymo(si) erdvės ir edukacinės aplinkos. Siekdamas užtikrinti bendruomenės lūkesčius, Darželis aktyviai dalyvauja įvairiuose projektuose, ypač skatinančiuose fizinį aktyvumą. Kasmet formuojami didžiausių tėvų poreikį atliepiantys grupių modeliai. Ugdytinių tėvai tikisi, kad vaikas Darželyje jausis jaukiai ir saugiai, išmoks bendrauti ir bendradarbiauti, taps savarankišku, plės žinias apie supančią aplinką,

kad bus užtikrintas vaiko judėjimo poreikis, ugdomas kūrybiškumas ir saviraiška, tenkinami vaikų specialieji poreikiai, užtikrinamas vaikų pasirengimas mokyklai.

1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Regionas pasižymi gražiu kraštovaizdžiu. Mieste ir rajone esantys gamtos objektai, lankytinos vietos sudaro geras sąlygas formuoti meilę gamtai, ugdyti gamtos grožio pajautimą, susipažinti su regiono istorija. Daugyvenės kultūros istorijos muziejus-draustinis, yra viena iš labiausiai lankytinų vietų regione, kurioje išryškėja miestų, miestelių, dvarų ir kaimų istorija, architektūra, butis, liaudies menas ir papročiai. Baisogalos mokykla-darželis – mokykla visiems, ugdymą grindžianti inovatyviais metodais ir moralinėmis vertybėmis, turinti Pakiršinio ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyrių. Darželio ugdytiniai – Baisogalos seniūnijos ir aplinkinių seniūnijų gyventojai. Darželis stovi ramiame gamtos prieglobstyje: vienoje pusėje yra sodai, kitoje senas parkas su kultūrinio paveldo architektūriniais Komarų dvaro pastatais, tvenkiniais. Ugdymo procesas vyksta saugioje, estetiškoje, higienos normas atitinkančioje aplinkoje, turinčioje veikiančią baseiną. Darželyje vyrauja pagarba, visi jaučiasi pripažįstami ir vertinami. Sukurta gerai veikianti tėvų ir kitų asmenų susitikimo, priėmimo ir informavimo sistema: Darželio internetinėje svetainėje, elektroniniame dienynė TAMO, įstaigos ir grupių Facebook paskyroje, informaciniuose stenduose, taip pat susitikimų bei individualių pokalbių metu. Kuriamos tradicijos, kurias palaiko visa bendruomenė. Ugdytiniai ir pedagogai nuolat dalyvauja Baisogalos miestelio bendruomenės renginiuose, projektuose. Palaiko glaudžius bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius su miestelio kultūros, švietimo ir kitomis įstaigomis. Darželis yra aktyvus fizinio aktyvumo skatinimo projektų dalyvis. Į šiuos projektus įtraukiame ne tik vaikus, bet ir visą įstaigos bendruomenę. Tėvams, mokytojams bei kitiems bendruomenės nariams organizuojamos paskaitos, susitikimai su švietimo pagalbos specialistais, psichologais, sveikatos priežiūros specialistais. Dalis renginių, tėvų patogumui, vyksta nuotoliu.

1.6. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Ikimokyklinio ugdymo grupėse dirba kvalifikuoti ikimokyklinio ugdymo mokytojai, meninio ugdymo mokytojai (šokio, muzikos), švietimo pagalbos specialistai: logopedai, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, judesio korekcijos specialistas ir mokinio padėjėjai. Darželio mokytojai nuolat tobulina savo kvalifikaciją, kuria ir įgyvendina projektus, dalyvauja ilgalaikėse kvalifikacijos tobulinimo programose, kelia kvalifikaciją įstatymų numatyta tvarka, dalyvauja darbo grupėse, komisijose, labiau patyrę mokytojai tampa mentorais kolegoms, vyrauja kolegialus bendradarbiavimas. Darželyje aktyviai veikia vaiko gerovės komisija, kuri ne tik atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį vertinimą bet ir operatyviai sprendžia visus vaiko gerovės klausimus: adaptacijos, sėkmingo bendravimo, įsitraukimo, maitinimosi, poilsio ir pan. Teikia konsultacijas bei rekomendacijas tėvams, Darželio mokytojams.

Programos atnaujinimo procese dalyvauja skirtingų sričių specialistai: ikimokyklinio ugdymo mokytojai, logopedas, specialusis pedagogas, meninio ugdymo mokytojai, mokytojo padėjėjai. Darbo grupės, remdamosi Gairių nuostatomis, savo praktinėmis žiniomis ir tėvų lūkesčiais, diskusijų metu randa bendrus sprendimus planavimo, pasiekimų aptarimo ir vertinimo procesuose ir taip sukuria prielaidas universalaus ugdymo organizavimui ir sėkmingam kiekvieno vaiko dalyvavimui.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- *ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.* Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- *žaismės principas.* Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla; ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- *vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.* Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos; Kiekvienas vaikas ugdosi savo tempu ir pasiekia optimalaus pagal savo potencines galias pasiekimų žingsnio;
- *lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.* Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- *vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.* Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- *integralumo principas.* Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- *sociokultūrinio kryptingumo principas.* Ugdytas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- *įtraukties principas.* Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- *kontekstualumo principas.* Vaikų ugdytas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- *šeimos ir mokyklos partnerystės principas.* Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų;

➤ *reflektyvaus ugdymo(si) principas*. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

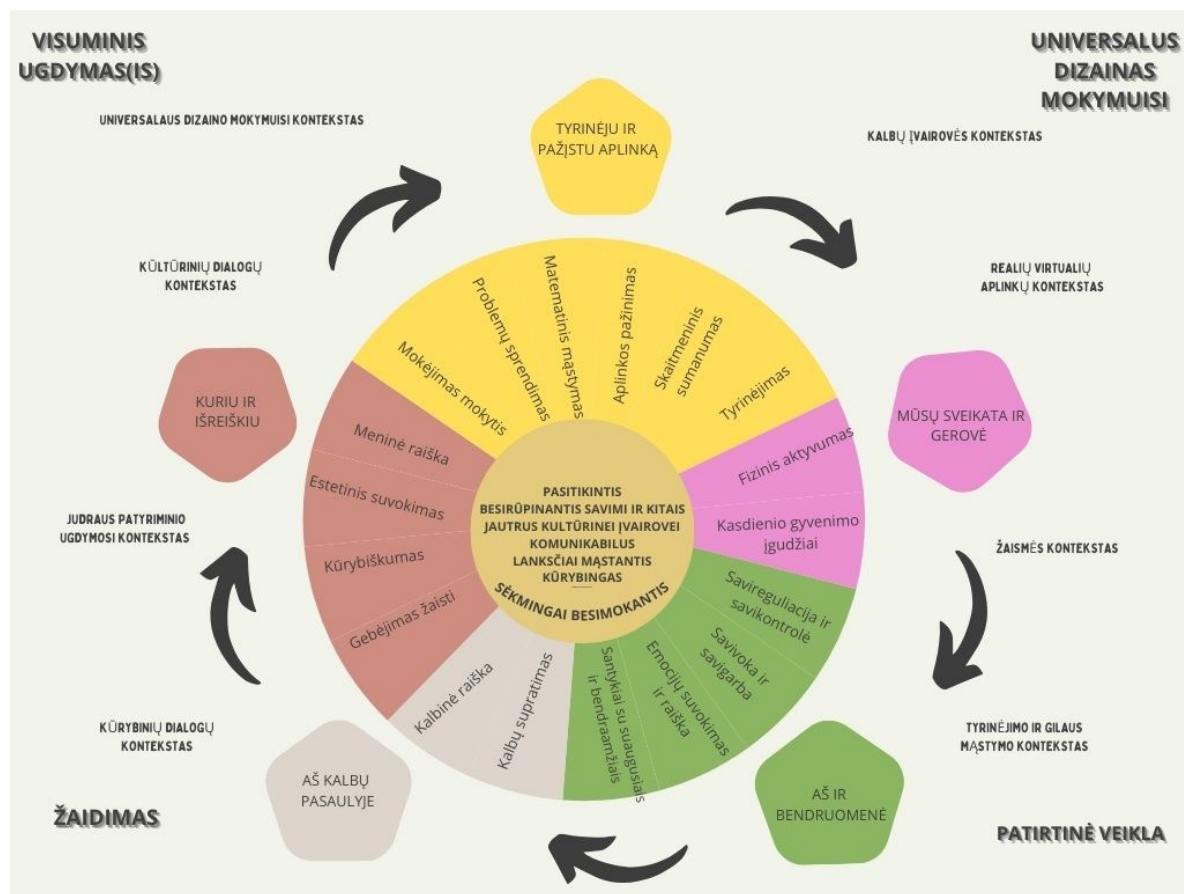
Uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiaisiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, Darželio ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

Siekiant ugdymo tikslo įgyvendinimo sudaromos lanksčios ugdymos(si) sąlygos, kurios skatina vaiko galių auginimą ir padeda vaikams tapti pasitikintiems, besirūpinantiems savimi ir kitais, jautriems socialinei ir kultūrinei įvairovei, komunikabiliems, lanksčiai mąstantiems, kūrybingiems, sėkmingai besimokantiems. Darželio visa bendruomenė dalyvauja veiklos kokybės įsivertinimo procese, nuolat reflektuoja veiklos kokybę, vyksta įvairių lygių bendradarbiavimas, sutelkiamas dėmesys aktualiausiems (tiek stipriesiems, tiek iššūkius keliantiems) mokyklos veiklos aspektams, lemiantiems ugdymo kokybę.

Ugdymo(si) rezultatai

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra pasiektas tikslas, įgyvendinti uždaviniai bei vaikų nuosekliai įgyjami ir plėtojami jų pasiekimai. Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimus grupuojame į stambesnius blokus pagal ugdymo(si) sritis bei siejame su vaiko galiomis. Apjungdami pasiekimų sritis į blokus taip pat atsižvelgiame į savo mokyklos ypatumus, prioretizuojame ugdymo kryptį ir atvaizduojame Darželio conceptualaus ugdymosi modelyje (1 pav.)

1 pav. Konceptualus ikimokyklinio ugdymo programos modelis

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys pateikiamas pagal penkias visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis („Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“), atskleidžiant jas apimančias pasiekimų sritis bei plėtojamas vaiko galias (2 pav.). Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai bendradarbiauja su tėvais (globėjais), įtraukdami

juos į bendrą komandą. Jie teikia tėvams konsultacijas, padeda geriau suprasti vaiko ugdymosi poreikius, parenka tinkamiausius mokymosi būdus ir skatina aktyviai dalyvauti vaiko ugdyme tiek namuose, tiek Darželyje.

2 pav. Vaiko raidą skatinančios visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritys

Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas turinys planuojamas pagal Ikimokyklinio ugdymo programą, ją pritaikant kiekvienam vaikui individualiai. Atsižvelgiama į tai, ko vaikui reikia, kokias rekomendacijas pateikė specialistai (VGK ir PPT) ir ko tikisi tėvai (globėjai). Visų vaikų dalyvavimą veiklose užtikrina įtraukus ugdymo(si) procesas, grindžiamas universalaus dizaino mokymuisi prieiga, apimantis įsitraukimo, gilėjančio supratimo ir įgytos patirties raiškos procesus. Tai sukuria prielaidas aktyviam, savarankiškam, sėkmingam kiekvieno vaiko ugdymuisi. Ugdymo metodai, būdai, formos ir priemonės parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikai dalyvauja įsitraukę į veiklas grupėje (grupelėse, individualiai), veiklos, mokymosi objektai ir atradimai yra prieinami visų vaikų supratimui jų raidos galimybių ribose, vaikams sudaromos sąlygos savarankiškai veikti ir įvairiais būdais reikšti savo mintis.

Pedagogas pritaiko veiklas pagal kiekvieno vaiko poreikius bei gebėjimus, suteikia galimybę mokytis savarankiškai pasirinktu tempu ir semtis patirties iš bendraamžių. Esminis vaidmuo tenka ugdymuisi žaidžiant ir patirtiniam ugdymuisi. Spontaniškas žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdosi išitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Patirtinis ugdymasis reiškiasi per vaikų susidomėjimą įvairiomis veiklomis, stebėjimą, tyrinėjimą, eksperimentavimą, dalinantis patirtimi, visais pojūčiais patiriant, pajaučiant objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atrandant tai, kas jiems nauja. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, dialogiškas, judrus, įkūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Vaikų ugdymo(si) procesas vyksta įvairiuose kontekstuose – tiek įstaigos viduje, tiek lauko aplinkose ar už įstaigos ribų: parke, bibliotekoje, pavėsinėje, nusiramino kampeliuose, viešose vietose, kultūriniuose objektuose. Šie ugdymo(si) kontekstai kuriami taip, kad užtikrintų vaikų emocinį ir fizinį saugumą bei skatintų aktyvų įsitraukimą. Vaikai tampa ne tik ugdymo(si) kontekstų dalyviais, bet ir jų kūrėjais. Mokytojai, reaguodami į situacijas ir vaikų poreikius, nuolat keičia savo vaidmenis – tampa vaikų pagalbininkais, tyrinėtojais, kūrybiniais partneriais ar besimokančiaisiais kartu. Įvairūs kontekstai leidžia taikyti lanksčius, kūrybiškus ir įtraukius ugdymo(si) sprendimus. Šiuolaikinės ikimokyklinio ugdymo gairės išskiria aštuonis esminius kontekstus (3 pav.), padedančius formuoti visapusišką vaikų ugdymo(si) patirtį:

3 pav. Ugdymo(si) kontekstai

1. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdomosios veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

1.1. „KAS AŠ“ Pasiekimų sritys – savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška. *Vertybinės nuostatos:* pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. *Esminiai gebėjimai* – plėtojamas supratimas apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus: savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.

Žingsniai	Pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
1-3	Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį, reiškia skirtingu intensyvumu. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. Pradeda pažinti, ką jaučia, turi savo emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Pradeda jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo kelias kūno dalis. Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5 - 6 kūno ir veido dalis, parodo ir pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra - berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi, siekia savarankiškumo: „aš pats“. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Išreiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas.	Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“). Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose kilusias savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Mokosi emocijas atpažinti ir įvardinti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidukus, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. Savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.
3-6	Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Jaučiasi patenkintas savimi. Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus ir jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos toje pačioje situacijoje gali skirtis.	Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. Mokosi atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta

	Atpažįsta ir pavadina savo emocijas ir jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Pradedą įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais. Pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. Pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje. Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.). Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs. Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis.	bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, atlikdami eksperimentus, kurdami modelius, kurie nematomą padaro matomą. Savo galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas, įsitraukdami į savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.), išvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti netolimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje.
1.2. „SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“ Pasiekimų sritis – savireguliacija ir savikontrolė. <i>Vertybinės nuostatos:</i> nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminiai gebėjimai</i> – lavinami savireguliacijos procesai, įgalinantys kryptingai plėtoti asmenines savybes ir gebėjimus, valdyti impulsus, rizikingus poelgius, įveikti kliūtis bei iššūkius, valdyti santykių kūrimą ir mokymąsi.		
1-3	Gerau jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedą valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo	Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.

	savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	
3-6	Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus. Trumpam tikslingai sutelkia dėmesį ir pastangas siekdamas įgyvendinti ketinimą. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. Žaisdamas ir atlikdamas veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeikių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.	Pradedą valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (susikaučiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). Žaisdami savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį), savarankiškai išbandydami naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į išvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos, ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Sau kelia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdami filmukus, klausydamiesi skaitomų knygų, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.
1.3. „AŠ TARP KITŲ“. Pasiekimų sritys – santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas. <i>Vertybinių nuostatų:</i> nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> – skatinama užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi.		
1-3	Skiria nepažįstamus žmones nuo juo besirūpinančio suaugusiojo. Vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį	Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus bei veiklas grupelėje. Bendrose veiklose ugdosi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne

	mėgdžioja. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu). Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus.
3-6	Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Padedant mokytoji palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Veikdamas kartu su kitais pastebi vieną kitą akivaizdų savo ir kito (vaiko, suaugusiojo) išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir skirtingais būdais tai parodo. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. Veikdamas kartu su kitais pastebi ir pasako keletą savo ir kitų vaikų ar suaugusiųjų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradeda tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai.	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą. Išbando pačių bendraujant atrastus, iš skaitomų knygelių ar suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikuodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų. Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį. Žaisdami, atlikdami grupines veiklas, mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
1.4. „ŽMONIŲ BENDRUOMENĖS“. Pasiekimų sritys – aplinkos pažinimas, tyrinėjimas, savivoka ir savigarba. <i>Vertybinės nuostatos:</i> nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminiai gebėjimai</i> – padedama atrandant kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvenamosios tyrinėjimo kelius, asmeniškai prasmingus dalyvavimo įstaigos bendruomenėje būdus, ugdantis priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus.		

1-3	Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, jų atvaizdus. Trumpam sutelkia dėmesį ir išsitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinių. Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Išsitraukia į tyrinėjimo veiklas, džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius.	Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus. Jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kuriant šeimos ir grupės medį, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Išsitraukia į veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
3-6	Parodo, kad supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Išsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Supranta, kai kiti šneka kita kalba nei jis. Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais, domisi kitų kultūrų simboliais. Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąją gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip	Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miestelio) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, virtualius susitikimus, keliones. Aiškinasi savo aplinkos žmonių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės). Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros

	vyksta jų mainai. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	objektais, iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Žaisdami ir bendraudami sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Dalyvauja pažintinėse išvykose, virtualiuose savo gatvės, rajono, miestelio ar šalies tyrinėjimuose.
1.5. „MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS, ATEITIS“. Pasiekimų sritys – aplinkos pažinimas, savivoka ir savigarba, tyrinėjimas. <i>Vertybinės nuostatos:</i> nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminiai gebėjimai</i> – tyrinėjama praeitis, dabartis, ateitis bei suprantami žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčiai.		
1-3	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais.	Laiko tėkmę geriau supranta, eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis); paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.
3-6	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Įsitraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklas, prisideda prie jų plėtojimo. Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Samprotauja apie tai, kaip žmonės	Laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą <i>čia ir dabar</i> , netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje. Įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją; padedami konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitės darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia. Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, įsitraukdami į istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą

	gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. Domisi daiktų savybėmis, tyrinėja, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi.	(mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.). Atranda keletą informacijos šaltinių, jais remdamiesi kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda ir tyrinėja savo Darželio, rajono ir (ar) miestelio istorines vietas, paminklus, gamtines erdves.
2. UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.		
2.1. „FIZINIS AKTYVUMAS“. Pasiekimų sritis – fizinis aktyvumas. <i>Vertybinė nuostata:</i> noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminiai gebėjimai</i> – tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.		
Žingsniai	Pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaikos perspektyvos
1-3	Pralenda pro kliūtis. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, lipa laiptais aukštin pristatomuoju žingsniu. Rideną, sviedžia kamuolį, gaudo jį apglėbdamas rankomis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštin, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Pastovi ant vienos kojos (3-4 s.). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gaudo kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	Vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas.
3-6	Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos. Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, nesilaikydamas	Judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais:

	lipa laiptais aukštyn ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Žaisdamas judriuosius žaidimus bando derinti judesius poroje ir grupėje. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių į taikinį. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai.	ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Tyrinėja, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judėdami lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą); mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis; išlaikyti kūną statinėje būsenoje; judėti (ne)persikeldami erdvėje; įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus.
2.2. „SVEIKA MITYBA“. Pasiekimų sritis – kasdienio gyvenimo įgūdžiai. <i>Vertybinė nuostata</i> – domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminiai gebėjimai</i>: esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.		
1-3	Valgo įvairų maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves (virtas, žalias), vaisius; maistą ima pirštais ir šaukštu, geria savarankiškai. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais.	Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su kitais, žiūrinėdami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia atitinkamą žodyną. Grupėje įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gamavimo žaidimus.
3-6	Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl; pjausto, gamina užkandžius, salotas. Valgo savarankiškai, tvarkingai.	Aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Tyrinėja sveiko maisto piramidę; dēlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais; dēlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gamavimo procesus. Įsitraukia į sveikų ir

		skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina. Renkasi sveikatai palankius maisto produktus. Nusiteikia ir vienas kitą padrąsina valgyti įvairų maistą. Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, ir aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Įpranta savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens.
2.3. „MANO DIENOS RITMAS“. Pasiekimų sritys – kasdienio gyvenimo įgūdžiai, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba. <i>Vertybinė nuostata</i> - siekiama padėti vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiams, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius. <i>Esminiai gebėjimai</i> : kasdieniniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.		
1-3	Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks.	Ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą atpažindami kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda orientuotis dienos laike.
3-6	Pratinasi laikytis dienotvarkės. Supranta, kad tyla reikalinga poilsiui, triukšmas – kenksminga. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	Sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną aptardami kaitos priežastis.
2.4. „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“. Pasiekimų sritys – kasdienio gyvenimo įgūdžiai. <i>Vertybinė nuostata</i> – plėtojant vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą siekiama didinti jų pasitikėjimą patiemis pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika. <i>Esminiai gebėjimai</i> : savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
1-3	Kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes. Suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.	Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius. Mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, pažaidę padeda žaislus į vietą.
3-6	Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas	Laikytis asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukliamas ligas. Supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai

	savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė.	daryti. Linksmos istorijos, aprangos pavyzdžių žiūrėjimas skatina pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kurti patogios ir estetiškos aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant). Diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogų – nepatogų, saugų – nesaugų, gražų – negražų. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisykles ir pan. Pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti.
2.5. „SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI“. Pasiekimų sritys – kasdienio gyvenimo įgūdžiai. <i>Vertybinių nuostatų</i> – siekiama padėti vaikams ugdytis saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą. <i>Esminiai gebėjimai:</i> vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki.		
1-3	Kartu su suaugusiais ieško grupėje pavojingų vietų, žaidžia judriuosius žaidimus, mokydamiesi saugaus elgesio taisyklių. Pradedama laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.	Su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų, saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.
3-6	Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais (žirkklėmis, pieštukais, mentelėmis). Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinius prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.	Vartydami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui. Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Jie mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.
3. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“ Ugdymo srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.		

3.1. „KALBOS SUPRATIMAS“. Pasiekimų sritys – kalbų supratimas, skaitmeninis sumanumas. *Vertybinė nuostata* – tai vaiko kalbinių įgūdžių ir gebėjimų bei kalbinės tapatybės ugdymas(is). *Esminiai gebėjimai*: gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raidą; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis pateikiamą, informaciją (žodinę, grafinę, simbolinę, vaizdinę, garsinę), domėjimasis simboliais, raidėmis ir tekstu, gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.

Žingsniai	Pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaikos perspektyvos
1-3	Reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą, palaiko akių kontaktą, akimis ieško garsų šaltinio. Kalba reguoja į kitų kalbėjimą. Klausydamas kitų supranta ir reguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus. Supranta 2-3 žodžiu vientisus sakinius ir klausimus, po kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius. Atpažįsta ir reguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. Reguoja į žodžių skambesį ir pasikartojimą, kontrastingus garsus, spalvas, formas, dydžius, judesius. Supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių, paveikslėlių, ženklų prasme. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą), jas liečia, vartinėja. Emocingai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius. Pradedą atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas paskaitytų, pats varto žiūrinėja, parodo įvardytus objektus paveikslėlius, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti. Pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto turinio prasme atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. Stebi rašančius bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje.	Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną. Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Mokosi išklausyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge. Žodinės kalbos suvokimo gebėjimus ugdosi inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Plėtoja nežodinės kalbos suvokimą ir aktyviai įsitraukia į siūlomas veiklas, jei kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą naudodami skirtingų formų, spalvų, dydžių priemones, simbolinius ženklus, vartydami bežodės paveikslėlių knygelės. Domisi aplinkoje esančiomis raidėmis, žodžiais, simboliais, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.
3-6	Išklauso, supranta ir reguoja į tai, ką jam sako įvairiose komunikacinėse situacijose. Reguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus. Atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. Supranta tą pačią idėją, mintį, jausmą skirtingais būdais; vaizdiniu arba garso kūrinium, kūno kalba, žodine ir simboline raiška, sudėtiniais kelių dėmenų sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį, stengiasi suprasti kita kalba kalbančių norus, pasiūlymus. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus fraziologizmus, humoro elementus. Domisi	Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su kitais veikia, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Mokosi nepertraukiamai klausytis kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Žodinės kalbos supratimą ugdosi dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Girdėdami kitų kalbų garso įrašus,

	rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje, atpažįsta vieną kitą raidę ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę. Vaizduoja, kad skaito knygą, iš paveikslėlių supranta arba prisimena knygos turinį. Žino, kad kalbos garsai žymimi raidėmis, atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides. Suaugusiojo skaitomą tekstą seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią. Supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį. Atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių. Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojimų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinių, apie aplinką, įvykius, reiškinius. Supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį iliustracijas. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio suprantą jų siužetą. Suprantą jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	tarmes, matydami bendravimą ar patys bendraudami gestų kalba, susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių prasmę. Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška. Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais. Kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Vartydami knygeles, žaisdami kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką.
3.2 „KALBINĖ RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – kalbinė raiška, meninė raiška, skaitmeninis sumanumas. <i>Vertybinė nuostata</i> – nusiteikęs kalba bei kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais. Išreikšti ir pasidalinti savo patirtimi, jausmais, mintimis ir emocijomis. <i>Esminiai gebėjimai</i>: taikant žodines ir nežodines raiškos priemones geba pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, aiškinti, kurti, įsitraukti į pokalbį ir jį plėtoti. Dalinasi savo patirtimi, mintimis, jausmais. Komunikuoti rašytinės raiškos formomis.		
1-3	Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais. Vartoja garsažodžius, pavadina kai kuriuos objektus ar veiksmus, vartoja trumpus žodžius norams išsakyti. Pokalbiuose ir paprastuose žodiniuose žaidimuose dalyvauja komunikuodamas garsais, žodžiais, veiksmais, mimika ir pantomimika. Žodžio ir gesto sakiniiais, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape. Apie trečiuosius metus 2–3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais,	Žodyną gausina ir kalbinę raišką stiprina aktyviai įsitraukiant į bendravimą su suaugusiuoju. Kalbinę raišką skatina įsitraukimas į pokalbius įvairiose situacijose (kasdienė rutina, įvykiai, veiklos) ir aplinkose (grupėje ir lauke). Bandant įvardyti šalia esančių objektų pavadinimus, veiksmus ir būsenas, plečiamas aktyvusis žodynas. Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys kalbai, kantrus iš klausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų klausymas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. Į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas.

	skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.	Rašytinės raiškos gebėjimus plėtoja mėgdžiodami ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešiančiuosius, bandydami imituoti, braukyti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.
3-6	3–5 žodžių vientisiniais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų. Kalba ir pasakoja apie tai, ką jaučia(tė), veiki(ė), taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų. Dažniausiai taisyklingai vartoja gramatinės žodžių formas, prielinksnius, derina žodžius. Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. Klausia ir atsako į klausimus apie pagrindinius istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime. Aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo būdo prie kito. Domisi galimybe rašyti (ranka, kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu, interaktyvia lenta), bando kopijuoti matomus simbolius, raides, skaičius. 5 metų vaikai natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, ką veikia, veikė ar veiks, kas vyksta, vyko ar vyks, ko nori, nesupratus paaiškina, pakartoja. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais. Papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą. Atsako į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius. Šešerių metų vaikas išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, aiškinasi, diskutuoja. Vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.). Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų	Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. Bendravimo gebėjimus ugdosi skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Įsitraukę į žaismės situacijas bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Mokydamiesi rašinėti, veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Rašytinės raiškos gebėjimus ugdosi atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytais bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.

	fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	
3.3. „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMASIS“. Pasiekimų sritys – kalbų supratimas, aplinkos pažinimas. <i>Vertybinių nuostatų</i> – siekiama padėti vaikams tapatintis su savo šalies kalba ir kultūra, susipažinti su kalbų įvairove, ugdyti(s) kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas, susijusias su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, plėtoti kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę. <i>Esminiai gebėjimai:</i> tapatinimasis su savo šalies kalba ir kultūra, kalbų įvairovės suvokimo ugdymasis, vertybinių nuostatų, susijusių su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, ugdymasis, kalbinės, tautinės ir pilietinės tapatybės plėtojimas.		
1-3	Teigiamai reaguoja į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles gimtąja ir kitomis kalbomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	Domėjimasi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas; knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai. Suvokimą apie kalbų įvairovę ugdo, pozityvų požiūrį formuoja ir bendrauti įvairiakalbėje aplinkoje moko, pavyzdžiui, svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai.
3-6	Supranta, kai kiti šneka kita kalba nei jis. Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, įvardina sostinę. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį, stengiasi suprasti jų norus, pasiūlymus.	Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, išitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Padedami mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Noriai įsitraukia į siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįslės, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.).
4. UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ“. Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.		
4.1. „MANE SUPANTYS DAIKTAI“. Pasiekimų sritys – aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, tyrinėjimas, kalbų supratimas. <i>Vertybinių nuostatų</i> – nusiteikęs pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais,		

išbandyti ir saugiai naudoti skaitmenines technologijas, domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais. *Esminiai gebėjimai:* pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus, klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, atranda figūrų pasaulį, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį, geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones.

Žingsniai	Pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaikos perspektyvos
1-3	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir jais naudojasi. Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Mažesnius objektus įdeda į didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan.	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).
3-6	Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, trumpesnis ir pan.). Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę (požymį) klasifikuoja ir rūšiuoja dviem požymiais besiskiriančių objektų rinkinius. Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės. Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Pastebi daiktų seką eidami į Darželį, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus. Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais,

	krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reiktų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų. Pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas skaitmenines priemones, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis.	išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando.
4.2. „GYVYBĖ“. Pasiekimų sritys – aplinkos pažinimas, tyrinėjimas, problemų sprendimas. <i>Vertybinės nuostatos</i> – nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja, domisi kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja, sprendžia problemas. <i>Esminiai gebėjimai:</i> siekiama suteikti galimybę vaikams tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių, padėti įvaldyti tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauti apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.		
1-3	Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tiksliau pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėjas). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė.	Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Aiškinasi kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, prieglobstį gyvūnams, gamina deguonį). Darže, šiltnamyje, ant palangės sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.
3-6	Atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus,	Dalintis savo patyrimu apie naminių gyvūnų auginimą. Kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus atpažįsta iš kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja jų balsus, būdingus judesius. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Ugdomi pagarbą gyvajai gamtai. Seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų

	pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. Ižvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Ižvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais. Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti.	gyvenime. Stebi medžių metų ciklą. Klausosi skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtą ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, prisideda išteklių tausojimo, tvarumo. Žaisdami atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Tyrinėdami susipažįsta su medžiagomis: kietos (mediena, popierius, stiklas, plastikas), skystos (vanduo) ir dujinės (oras), tyrinėja jų savybes. Spręsdami iškilusią problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.
4.3. „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“. Pasiekimų sritys – matematinis mąstymas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis. <i>Vertybinės nuostatos</i> – nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais, priimti iššūkius ir spręsti problemas, noriai mokytis, džiaugtis rezultatais. <i>Esminiai gebėjimai</i>: geba atrasti skaičių pasaulį, plėtoja supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui, geba atpažinti, įvardinti ir įvertinti priimtų sprendimų pasekmes, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.		
1-3	Sugriebia daiktą, jį meta (paleidžia), siekia kito daikto, naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesnę nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“. Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram.	Stebi ir įsitraukia į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų. Nusprendimai reaguoja į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, ugdomi žaisdami su medžiagomis ar

	Džiaugiasi tuo, ką atliko, išmoko veikdamas.	objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius.
3-6	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, 4, 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafine išraiška (lentele, piktograma). Palygindamas kiekius, taiko atitikimo arba nuoseklaus skaičiavimo strategijas, supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“). Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3 ar 2 ir 2). Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendžiamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą.	Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaičiavimo užduotis atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Įsitraukia į žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Dalyvaudami žaismingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, mokosi objektų kiekį grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (pavyzdžiui, dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Įsitraukia į uždavinių sprendimą (pavyzdžiui, kiek yra iš viso, kiek trūksta). Supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Mokosi kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Dalinasi idėjomis, kaip būtų galima duomenis pavaizduoti grafiškai, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemeje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Diskutuojant apie kasdienių įvykių tikėtinumą kalboje atsiranda vis daugiau tokių žodžių, kaipantai: „gali įvykti – gali neįvykti“, „kažin ar įvyks“, „didelė tikimybė – maža tikimybė, kad įvyks. Sprendžiamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.
4.4. „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“. Pasiekimų sritys – matematinis mąstymas. <i>Vertybinė nuostata</i> – nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminia gebėjimai:</i> siekiama plėtoti vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėtį ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti.		
1-3	Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu	Supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Daiktų ilgį (plotį, aukštį)

	atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Susidomi, matydamas forma, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Supranta bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina paties vaiko ar objekto judėjimą erdvėje (pvz., įeiti (išeiti), pažiūrėti į viršų (žemyn), įdėti (išimti) ir pan. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų mases palygina daiktus kilnodami. Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų. Nuolat dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose, kuriose laikomasi nurodymų dėl judėjimo krypties ar buvimo vietos, palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu: į kairę, į dešinę, į priekį, atgal, viduje, išorėje ir kt.
3-6	Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, trumpesnis ir pan.). Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutarinį matą). Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias ir pan.). Nematoduodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja. Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę (požymį) klasifikuoja ir rūšiuoja dviem požymiais besiskiriančių objektų rinkinius.	Noriai įsitraukia į veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti; naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Įsitraukia į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis (jas jungdami, skaidydami, dėliodami, vartydami, apšviesdami), atranda, kad sudėtingesni

	Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės. Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėtį vienas kito atžvilgiu. Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.	objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Nuosekliai susipažįsta su kiekvienu sekos modeliu, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus ugdomi formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Dalinantis savo idėjomis, kalboje atsiranda daugiau matematinio žodyno elementų, todėl jie kaskart sėkmingiau gali susikalbėti siūlydami idėjas ir ieškodami tinkamų sprendimų.
4.5. „SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“. Pasiekimų sritys – skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas. <i>Vertybinių nuostatų</i> – nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas, domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, išklauso ir supranta kitą. <i>Esminiai gebėjimai:</i> siekiama padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informatinio mąstymo pradmenis, klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės.		
1-3	Žaidžia su aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi įvairiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).
3-6	Atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos	Naudojasi prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo

	su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią knygelę, programėlę, žaidimą. Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybinėje programavimo aplinkoje. Paaikškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles. Išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas įvairiose komunikacinėse situacijose; supranta ir reaguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus.	įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) iki 0,5 valandos per dieną ribojant laiką. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi pasirinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Žaisdami, tyrinėdami aplinką naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, ir kt.) aiškinasi jų veikimo būdus, juos išbando. Veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdinių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Veiklos skaidymo į dalis įgūdžius ugdomi žaisdami, konstruodami, dalyvaudami projektinėse ir kt. veiklose, padalindami didelį darbą į dalis, paskirstydami komandos narių vaidmenis ir veiksmus. Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
5. UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“ Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis.		
5.1. „ŽAIDIMO RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – gebėjimas žaisti, emocijų suvokimas ir raiška. <i>Vertybinės nuostatos</i> – nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimų kultūrą. Domisi savo ir kitų emocijomis. <i>Esminiai gebėjimai</i>: individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.		
Žingsniai	Pasiekimai	Ugdymo(si) gairės iš vaikos perspektyvos
1-3	Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais.	Įvaldę savo kūno judesius, vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką.

	Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Žaidimus su taisyklėmis ima žaisti padedami labiau įgudusių vaikų arba suaugusiųjų. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų.
3-6	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose.	Kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą su šalia esančiu. Dalyvaudamas tokiuose abipusiuose žaidimuose, pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Pradėdami žaisti siužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai tarpusavyje sąveikauja nedaug, žaidimo siužetą sudaro vienas ar du pasikartojantys įvykiai, vėliau ima kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų, mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų scenarijus. Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis noriai žaidžia didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus.
5.2. „MUZIKOS RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – meninė raiška, tyrinėjimas, kūrybiškumas. <i>Vertybinės nuostatos</i> – siekiama padėti vaikams tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, pažinti muzikos vertingumą, išbandyti įvairias muzikines raiškos priemones ir būdus. Drąsiai kuria ir autentiškai išreiškia save. <i>Esminiai gebėjimai</i>: pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis muzikinės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius. Veikla pratina girdėti, atkartoti dainuojant ir muzikuojant, kurti, siekti meistriškumo, ugdyti drausmingumą.		
1-3	Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Išlaiko dėmesį	Mėgdžiodamas aplinkos garsus, sutelkia dėmesį į aplinką, pradeda suvokti struktūrą, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Klausydami dainavimo be teksto, labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą.

	klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje.	
3-6	Vaikai aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, geba tyrinėti savo balso galimybes. Pamėgdžioja aplinkos garsus, sutelkia dėmesį į dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Vaikas išmoka vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką, kas jam patinka; lygina, apibūdina garsus. Šiame amžiuje dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos dainas. Jas gana tiksliai intonuoja įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis priemonėmis kuria ir atlieka pritarimus įrašui arba gyvai skambančiai muzikai. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta kai kuriuos tembrus. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Pasakojo įspūdžius apie girdėtą kūrinį.	Muzikinėje aplinkoje mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas. Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t. Groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami klausosi, kaip jų indėlis dera su kitais. Klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos.
5.3. „ŠOKIO RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – meninė raiška, estetiškas suvokimas. <i>Vertybinių nuostatų</i> – siekiama padėti vaikams tyrinėti savo kūno judesio galimybes. Domėtis ir gėrėtis judesio meno kalba, jausti judesio raiškos džiaugsmą. <i>Esminiai gebėjimai</i>: pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia savo emocijas, įspūdžius, mintis. Šokant atrasti galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus. Susipažinti su lietuvių liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, puoselėti estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam.		
1-3	Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyti kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesio kombinacijas. Emociškai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąsąskambį, stebėdamas savo ir kitų šokio judesius.	Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Supranta, jog galima judėti pagal tempą: greitai, lėtai, ritmą.
3-6	Tyrinėja ir atranda naujus judesio derinius, padedančius išreikšti judėjimui būdingas savybes; generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui, atranda naujas savo kūno judėjimo galimybes.	Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.

	Šoka sukamuosius ratelius poroje. Šokdamas išlaiko pusiausvyrą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Kuria šokio kompozicijas iš penkių šešių skambančiai muzikai tinkamų judesių, derindamas judesius stovint vietoje ir keičiant padėtį erdvėje. Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus. Paaiškina sutartas šokio kultūros taisykles, reiškia nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą. Noriai įsitraukia ir mėgaujasi šokiu. Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles, žaismingai stulbinti.	Atskiri judesiai, jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija. Augdami ir judėdami mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.).
5.4. „DAILĖS RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – meninė raiška, kūrybiškumas, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas. <i>Vertybinių nuostatų</i> – siekiama padėti vizualinės raiškos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą. <i>Esminiai gebėjimai:</i> dailės raiška padeda atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių.		
1-3	Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.	Vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Tyrinėja vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Erdvinė raiška lavėja spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis.
3-6	Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan. Pradeda planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti). Pastebi ir komentuoja kitų kūrybą, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas dailės sąvokas. Grožisi savo ir kitų kūrinių, savaip perkelia matytas vizualias idėjas į savo kūrybą. Pradeda įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais.	Tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Grafinė ir spalvinė raiška lavėja kuriant skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandant įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raizginys, grotazas, koliažas). Stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūrinių (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei

		medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buities rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus.
5.5. „TEATRO RAIŠKA“. Pasiekimų sritys – meninė raiška, estetiškas suvokimas, kūrybiškumas. <i>Vertybinės nuostatos</i> – siekiama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinių raiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones. <i>Esminiai gebėjimai</i> : vaidybinės improvizacijos pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja vaikų kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.		
1-3	Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	Mokosi veikti su daiktais, pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis. Įsiklauso į kitus veikėjus, atkartoja veiksmus ir bando improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.
3-6	Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingą kūno judesį, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiesiems suaugusiesiems. Režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tikslingai kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairių rekvizitą, grimą, muzikavimą, šokį.	Atlikdami simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems. Vaikų literatūra, įvairios teatro meno (lėlių, šokio, cirko ir kt.) formos yra įvairiapusiškai panaudojamos veikloje. Stebi ir dalyvauja teatro pastatymuose: šokio, lėlių, dramos ir kt. Drauge su kitais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMOŠI PAŽANGA, UGDYMOŠI TĘSTINUMAS

5.1. Vaikų ugdymosi pažanga

Pasiekimų vertinimo procesas padeda mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams atkreipti dėmesį į kiekvieno vaiko ugdymosi skirtybes, poreikius, spartų peršokimą į aukštesnį ar užsibuvimą tame pačiame pasiekimų žingsnyje ir sudaryti sąlygas bendrame ugdymosi procese kiekvienam siekti geriausių asmeninių rezultatų; suteikti tėvams (globėjams) informaciją apie vaiko ugdymąsi; gerinti ryšius tarp vaiko, tėvų ir Darželio; nustatyti savo darbo kokybę, planuoti ugdymą, suteikti pagalbą pagal vaikų poreikius. Ikimokyklinio ugdymo mokytojas planuoja individualius susitikimus su tėvais jiems patogiu laiku ir aptaria vaiko pažangą, gebėjimus bei numato tolimesnio ugdymo kryptis. Mokytojai pasiekimų vertinimą atlieka nuolat, o dokumentuoja du kartus per mokslo metus, vadovaudamiesi „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“.

Vertinant vaiko ugdymo pasiekimus, pažangą siekiama: pažinti vaiko individualybę. Išsiaiškinti vaiko poreikius, interesus, pomėgius, galimybes, nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir jo daromą pažangą, padrąsinti vaiką, pačiam suprasti, kas jam sekasi gerai, o kur reikalinga suaugusiojo pagalba.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, apraše, skaitmeninėje laikmenoje ar kita Darželio pasirinkta forma. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko stiprybes ir tolimesnio tobulėjimo žingsnius. Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdieninės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo(si) procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai.

Mokytojai nuolat teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis, rezultatus ir pažangą. Savo veiklos įsivertinimui vaikai naudoja šiuos būdus: atsakydami į klausimus, kalbėdamiesi ir diskutuodami, spalvindami emocijų veidukus, pasirinkdami atsakymą duotoje kortelėje. Vaikų pasiekimai ir pažanga numatytais laiko tarpais ir pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais). Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė. Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs. Jeigu penkerių metų vaikas nėra pasiekęs penkto pasiekimų žingsnio, jam rekomenduojama dar vienus metus ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą.

VI SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Duoblienė L. Ideologizuotos švietimo kaitos teritorijos. Monografija. Vilnius, 2011. Prieiga per internetą: https://www.vu.lt/site_files/LD/Ideologizuotos_%C5%A1vietimo_kaitos_teritorijos.pdf.
2. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023-09-04 įsakymas Nr. V1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>.

3. Kairė S. Ugdantis patyrimas J. Dewey filosofijoje. Pedagogica Vilnensia, 2013. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/acta-paedagogica-vilnensia/article/view/1554/936>.
4. Lepeškienė V. Humanistinis ugdymas mokykloje. Vilnius: Valstybinis leidimo centras, 1996.
5. Monkevičienė O. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Vadovas pedagogui. Vilnius, 2021.
6. Universalaus dizaino mokymuisi gairės. Prieiga per internetą: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>.
7. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius, 2007.
8. Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programos vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika. Vilnius, 2021 m.
9. Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programos, veiklos kokybės įsivertinimo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. sausio 30 d. įsakymas Nr. V-98.